

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PLANI
(BEP)

Temel Kavramlar

- **Bireyselleştirme:** Bir grubun değil, bireyin eğitim gereksinimlerini bugün ya da gelecekte onun bağımsız yaşamını kolaylaştıracak şekilde dikkate almaktır.
- **Eğitim programı:** Bir birey ya da grubun eğitim gereksinimlerine cevap verecek olan **amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme** olmak üzere dört önemli ögesi olan yazılı materyallerdir.

BEP nedir?

- Özel eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2021) özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin **takip ettikleri program** esas alınarak **gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan** ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programı olarak tanımlanmaktadır.

BEP neden hazırlanır?

- **Eğitsel gerekçeler:** En uygun eğitimi sunabilmek.
- **Yasal gerekçeler:**
 - 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname
 - «Özel eğitim gerektiren bireyler için BEP geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır.»
 - Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
 - «BEP, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren özel eğitim programıdır.»

BEP'in Amaç ve İşlevleri Nelerdir?

- **Amaç:** Özel gereksinimli öğrencilere en üst düzeyde yararlanabilecekleri eğitim fırsatları sunmak.
- **İşlevleri:**
 - Aile ve okul personeli arasında iletişim aracıdır.
 - Özel eğitim ve destek hizmetlerin sunulacağına dair yazılı bir taahhüttür.
 - Sunulan eğitim ve hizmetlerin öğrenciye katkılarını izleme ve değerlendirme aracıdır.

BEP'le İlgili Doğru Bilinen Yanlışlar

- *BEP öğrencinin sınıf etkinliklerine katılımlarını sağlayan çalışma kâğıtlarıdır.*
 - BEP öğrenciye nelerin, kimler tarafından, nasıl, ne zaman, nerede ve ne kadar sürede öğretilceğini gösteren ve yasal olarak hazırlanması zorunlu olan bir kılavuzdur.
- *BEP öğrencinin yalnızca akademik gelişimini amaçlayan eğitim programıdır.*
 - BEP öğrencinin gereksinimlerini karşılamamanın en iyi yoludur. BEP öğrencinin gereksinimlerine bağlı olarak farklı sınıf düzeyinde, farklı gelişim ve beceri alanlarına da yönelik amaçlar içerebilir.
- *BEP öğrenci için her kademedeki bir kez hazırlanan eğitim programıdır.*
 - BEP öğrenci için her eğitim öğretim yılının başında hazırlanır ve gerektiğinde yıl içerisinde gözden geçirilerek BEP'te düzenlemeler yapılabilir.

BEP'le İlgili Doğru Bilinen Yanlışlar

- *BEP öğrencinin sınıf öğretmeni tarafından hazırlanan ve uygulanan yazılı bir dokümandır.*
 - BEP öğrencinin ailesi, kendisi, öğretmenleri ve okul yöneticilerinin katılımıyla, başka bir ifadeyle ekip tarafından hazırlanan yazılı bir dokümandır. Bu amaçla bir BEP geliştirme ekibinin oluşturulması gerekmektedir.
- *BEP öğrencinin, devam ettiği sınıfın sorumlu olduğu öğretim programlarından bağımsız olarak hazırlanan alternatif bir eğitim programıdır.*
 - BEP öğrencilerin takip ettikleri program esas alınarak hazırlanan bir programdır.
- *Aynı sınıf düzeyindeki zihin yetersizliği olan öğrenciler için aynı içeriklere sahip bir BEP hazırlanabilir.*
 - Zihin yetersizliği olan öğrenciler oldukça heterojen bir gruptur. Aynı sınıf düzeyinde olsalar bile özellikleri, performansları ve gereksinimleri farklılık gösterecektir. Bu nedenle her öğrenci için ayrı ayrı BEP hazırlanmalıdır.
- *BEP öğretmen için iş yüküdür ve zaman kaybıdır.*
 - BEP öğretmene bir eğitim öğretim yılı boyunca çocukla nasıl çalışacağını gösteren, dolayısıyla zamanı daha verimli kullanmasını sağlayan bir kılavuzdur.

BEP NASIL GELİŞTİRİLİR?

Var olan performans
düzeyi

Uzun dönemli amaçlar

Kısa dönemli amaçlar

Kısa dönemli amaçlara
ulaşılması için ön
görülen başlama ve
bitiş tarihleri ile
sorumluları

Destek hizmetler

Var Olan Eğitsel Performans Düzeyi

- Ayrıntılı değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak hazırlanan öğrencinin yapabildikleri ve yapamadıklarını tanımlayan özet ifadelerdir.
- Değerlendirme verilerine göre oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin yapamadığı davranış ya da beceriler için “Tek basamaklı sayılarla tek basamaklı sayıları toplayamaz.” gibi doğrudan olumsuz ifadelerin kullanılmamasına, bu ifadeler yerine “Tek basamaklı sayılarla tek basamaklı sayıları toplamakta güçlük yaşar.” gibi ifadelerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.

Var Olan Eğitsel Performans Düzeyi

- Performans düzeyi gözlenebilir ve ölçülebilir şekilde ifade edilmelidir.
 - İki basamaklı sayıları bilir?
- Yazılan performans düzeyi uzun ve kısa dönemli amaçlar oluşturmaya olanak tanmalıdır.
- Performans düzeyi ifadeleri öğrencinin şimdiki durumunu yansıtmalıdır.

Örneđimizi İnceleyelim.

- Mehmet 1'den 10'a kadar ezbere birer birer sayabilmekte ancak 2'den 20'ye kadar ikişer ikişer saymakta güçlük yaşamaktadır.

Uzun Dönemli Amaçlar

- Uzun dönemli amaçlar belirlenirken öncelikle öğrencinin var olan performans düzeyine bakılır.
- Öğrenciye sağlanacak destek eğitim hizmetleri de dikkate alınmalıdır.
- Öğrencinin geçmişteki öğrenme yaşantıları ve geçmiş öğrenme hızı da amaçları belirlemede etkilidir.
- Sınıf öğretmenine sağlanan destek hizmetler ek materyaller, sınıftaki öğrenci sayısı da uzun dönemli amaçları belirlemede etkili olabilmektedir.

Uzun Dönemli Amaçlar

- Uzun dönemli amaçlar birey için öncelikle olduğu düşünülen hedefler olmalıdır.
- Belirlenen hedeflerin öğrenci için işlevsel olmasına, öğrencinin genel eğitim sınıfında başarılı olmasına yardımcı olacak hedefler olmasına dikkat edilmelidir.
- Belirlenen amaçların öğrenci için işlevsel olup olmadığına karar vermek üzere öğretmenler kendilerine Tablo 1’de yer alan soruları sorabilirler.

Tablo 1. İşlevsel Beceri Belirleme Kontrol Listesi

İşlevsel bir beceri belirledim mi?	Evet	Hayır
Öğrencim bu davranış ya da beceriyi gün içerisinde farklı ortamlarda kullanabilir mi?		
Bu davranış ya da beceri daha karmaşık bilgi ve beceriler için ön koşul olma özelliği taşıyor mu?		
Bu davranış ya da beceri öğrencimin önemli bilgi ve becerileri gözleyerek öğrenilebileceği ortamlara erişimini kolaylaştırır mı?		
Bu davranış ya da beceri öğrencimin özgüveninin gelişmesini sağlar mı?		
Bu davranış ya da beceri öğrencimin diğerleriyle daha uygun ve destekleyici bir biçimde iletişim kurmasını sağlar mı?		
Bu davranış ya da beceri öğrencimin doğal ortamlarda pekiştireç elde etme (örn. akran kabulü, yetişkin onayı) olasılığını artırır mı?		

- Uzun dönemli amaçlar da var olan performans düzeyi gibi gözlenebilir ve ölçülebilir ifadeler kullanılarak geniş zaman kipinde yazılmalıdır.
 - Ölçülebilir ve gözlenebilir amaçlar belirlemek ilgili amaçların gerçekleşmesinden sorumlu olan öğretmenlerin aynı davranış ya da beceri üzerinde çalışmasını, öğrencinin performansını aynı şekilde değerlendirmelerini sağlar.

Örneđimizi İnceleyelim.

- Ayşe verilen 10 sayıyı büyükten küçüğe doğru sıralar.
- Ali gömleğini bağımsız giyer.

Kısa Dönemli Amaçlar

- BEP'te kısa dönemli amaçların sıralandığı bir bölüm yer almalıdır.
- Kısa dönemli amaçlar öğrencinin var olan performans düzeyi ile uzun dönemli amaçlar arasındaki ölçülebilir ara basamaklar olarak tanımlanabilir.

Kısa dönemli amaç ögeleri:

Birey

- Birey ögesiyle öğretmenden değil, öğrenciden beklenen davranış ya da becerinin tanımlanmasına vurgu yapılır.

Davranış

- Davranış ögesiyle öğrenciden beklenen davranışın ölçülebilir ve gözlenebilir biçimde tanımlanması gerekliliğine vurgu yapılır.

Koşul

- Koşul ögesiyle davranışın hangi koşullarda (nerede, ne zaman, nasıl) sergilenmesinin beklendiğine vurgu yapılır. Örneğin kendisine söylendiğinde, matematik dersinde, teneffüste gibi ifadeler kullanılarak koşul belirtilebilir.

Ölçüt

- Ölçüt ögesiyle davranışın öğrenilip öğrenilmediğine karar vermek için temel alınacak ölçüte vurgu yapılır. Ölçüt kimi zaman sayıyla, kimi zaman yüzdeyle, kimi zaman süre ile ifade edilebilir.

Örneđimizi İnceleyelim.

- Tuđçe öğretmeninin kendisinden yapmasını istediği temel çıkarma işlemlerini 4 kezden 3'ünde kağıda yazarak çözer.
- Seda hikaye kitabındaki 100 kelimedenden oluşan bir metni 15 dakikada okur.
- “Deniz okuduğu ikinci sınıf düzeyinde öykü türü metinlerde kendisine öykünün geçtiği yer sorulduğunda bu soruya %100 doğrulukta yanıt verir.”

Kısa dönemli amaçlara ulaşılması için ön görülen başlama ve bitiş tarihleri ile sorumluları

- BEP’te başlama-bitiş tarihlerine ve sorumlulara ilişkin bir bölüm yer almalıdır.
 - Bu bölümde amaçlara ulaşılması için öngörülen başlama-bitiş tarihleri ve amaçlara ulaşılmasından sorumlu kişiler belirtilmelidir.
 - Başlama-bitiş tarihleri ve sorumluları öğrencinin var olan performans düzeyi, geçmiş öğrenme yaşantısı ve hızı, yaşadığı çevrenin ve ailenin özellikleri, öğrenciye sağlanacak destek eğitim hizmetleri, öğretmene sağlanacak destekler ve sınıfın özellikleri dikkate alınarak belirlenmelidir.

Destek hizmetler

- BEP'te destek hizmetlere ilişkin bir bölüm yer almalıdır.
- Bu bölümde öğrencinin gereksinimleri dikkate alınarak öğrenciye sağlanacak destek eğitim hizmetlerinin nerede, ne zaman, ne kadar süreyle ve kimler tarafından sunulacağı belirtilmelidir.

BEP'in İzlenmesi ve Değerlendirilmesi

- BEP'in değerlendirilmesi program değerlendirmesine dayalı olarak yapılır.
- Bu kapsamda BEP'te belirlenen uzun ve kısa dönemli amaçlar için informal değerlendirme araçları kullanılarak öğretim sırası ve sonu değerlendirmelere yer verilir.
- Değerlendirme sonuçlarına bağlı olarak BEP'e yeni amaçlar eklenmesi, BEP'teki bazı amaçların çıkarılması ya da değiştirilmesi gibi düzenlemelere gidilebilir.

Sıra Sizde...

- Değerlendirme verilerini kullanarak bir BEP hazırlayınız.

Kaynakça

- Diken, H. İ (Ed.) (2010). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürsel, O. (Ed.)(2003). *Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Vuran, S. (Ed.) (2013). *Özel eğitim*.Ankara: Maya Akademi.